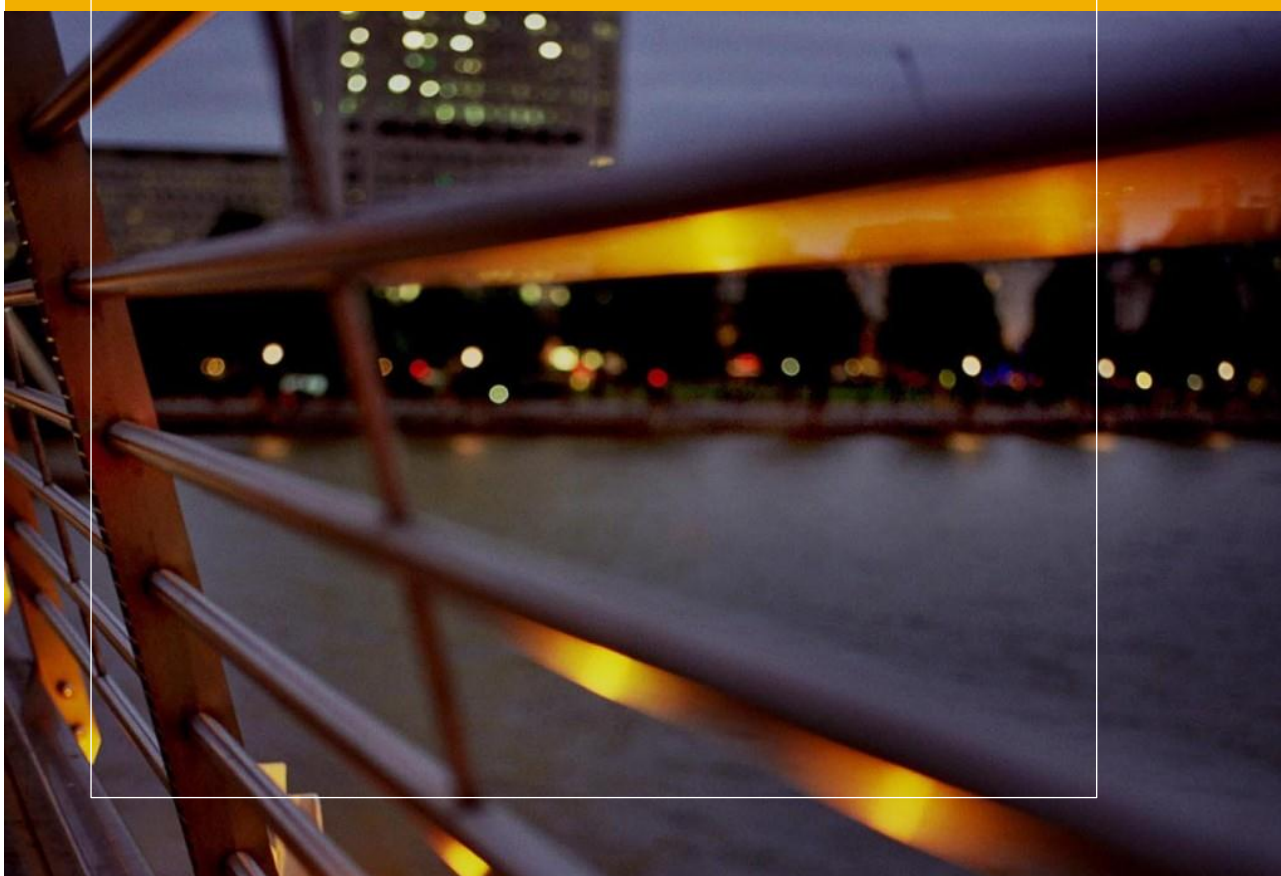

HÅLLBAR UTVECKLING I ANLÄGGNINGSBRANSCHEN

**Del 1 Hållbarhetscertifiering av
anläggningsprojekt**

Förord

Projektet Hållbar utveckling i anläggningsbranschen är ett samarbetsprojekt mellan Trafikverket, WSP, NCC, Skanska och Peab med syftet att lägga grunden för ett branschsamarbete kring hållbarhetscertifiering av anläggningsprojekt. Projektet genomförs under perioden september 2012 till december 2013, med medel beviljade av Svenska Byggbranschens Utvecklingsfond (SBUF).

Projektet leds av WSP och har en styrgrupp och projektgrupp med deltagare från Trafikverket, WSP, NCC, Skanska och Peab. I projektets referensgrupp ingår förutom projektparterna även representanter från Sweden Green Building Council och CEEQUAL Ltd.

Huvudförfattare till rapporten är Sofie Absér, Rebecca Johansson och Stefan Uppenberg, WSP Environmental. Projektgruppen har i övrigt bestått av Maria Eriksson och Kristine EK (NCC), Jens Nolin (PEAB), Gustav Larsson (Skanska) och Birgitta Aava-Olsson (Trafikverket).

Styrgruppen har utgjorts av Urban Jonsson (Trafikverket), Ulrik Axelsson (WSP), Göran Gerth (NCC), Claes Roxbergh (Skanska) och Ingela Söderlind (PEAB).

Vi vill passa på att tacka de personer som intervjuats som en del av detta projekt, för att de delat med sig av sina erfarenheter och åsikter. Ett engagemang inom branschen är grundläggande för arbetet med hållbarhetscertifiering i anläggningsbranschen.

Stefan Uppenberg

Projektledare för projektet Hållbar utveckling i anläggningsbranschen

Stockholm Augusti 2013

Innehållsförteckning

Sammanfattning	5
Summary	7
1 Bakgrund	9
2 Syfte	9
3 Rapportens omfattning	9
4 Definitioner	9
5 Metod	10
5.1.1 Omvärldsanalys	10
5.1.2 Intervjuer	10
6 Omvärldsanalys	11
6.1 GreenRoads	11
6.2 Envision – Sustainability Rating System	11
6.3 LEED	12
6.4 CEEQUAL	13
6.5 IS rating scheme	13
6.6 BREEAM	14
6.7 Susstation	15
6.8 Sustainability – National Road Administrations (SUNRA)	16
6.9 HSC – Hållbarhetscertifiering av stadsdelar	16
6.10 Sammanfattning av omvärldsanalys	17
7 Resultat från intervjuer – Val av system	18
7.1 Hur ser du/ni på hållbarhetscertifiering av anläggningsprojekt?	18
7.2 Vilka fördelar finns med certifieringssystem?	18
7.3 Vilka nackdelar finns med certifieringssystem?	19
7.4 Vilka fördelar och nackdelar finns med CEEQUAL?	20
7.5 Vilka egenskaper är viktiga hos ett certifieringssystem?	21
7.6 Vilket system bör vi ha i Sverige?	22
8 Resultat från intervjuer - Administrering av system	23
8.1 Hur bör hållbarhetscertifiering hanteras i Sverige?	23
8.2 Översikt över föreslagna organisationer	23
9 Resultat hållbarhetscertifiering av anläggningsprojekt	27
9.1 Projektgruppens rekommendation	28
9.2 Administrering av HCA	28
9.3 HCA´s uppdrag och organisation	29
9.4 Bildandet av HCA	31
9.5 Finansieringslösningar	31
9.6 CEEQUAL Ltd och Sweden Green Building Council	31
9.7 Kopplingar till projektet Hållbarhetscertifiering av stadsdelar	32
10 Hur går vi vidare?	33
11 Litteraturförteckning	34
Bilaga 1. Intervjuade aktörer	35
Bilaga 2. Intervjufrågor	36
Bilaga 3. Sammanställning av omvärldsanalys	37

Sammanfattning

Hållbarhet är idag ett nyckelord för flertalet verksamheter och intresset för hållbarhetsmärkning är stort. Fastighetsbranschen har länge arbetat med miljömärkning av byggnader och nu har intresset även spridit sig till anläggningsbranschen. Det ökade intresset för hållbarhetsmärkning skapade en diskussion inom anläggningsbranschen kring vilket system branschen efterfrågar, hur ett system bör vara utformat, vad CEEQUAL erbjuder och vad andra system erbjuder. Detta ledde till att initiativ till en SBUF-ansökan inom området togs gemensamt av WSP, Trafikverket, NCC, Skanska och PEAB.

Projektets syfte är att lägga grunden för ett branschsamarbete kring hållbarhetscertifiering av anläggningsprojekt samt ge ökad kunskap om hållbarhetscertifieringssystemet CEEQUAL och CEEQUAL Term Contracts. Projektet består av två delar där del 1 utreder val av och hantering av hållbarhetscertifiering av anläggningsprojekt och del 2 kartlägger erfarenheter av CEEQUAL. Denna delrapport avser del 1. Del 2 planeras att slutrapporteras under hösten 2013.

För att identifiera tänkbara certifieringssystem som kan användas inom anläggningsprojekt har en omvärldsanalys genomförts. Omvärldsanalysen visar att det finns flera olika system att använda sig av för hållbarhetsklassning av infrastruktur/anläggningsprojekt. Merparten av systemen är fullt utvecklade och är öppna för ansökan om certifiering. Det är dock endast CEEQUAL som tillhandahåller en internationell manual.

I syfte att få en känsla av branschens behov, erfarenheter och önsknings har ett antal intervjuer med utvalda aktörer inom branschen genomförts. Vid intervjuerna framkom fördelar och nackdelar med användning av certifieringssystem, specifika fördelar och nackdelar med CEEQUAL International samt vilka egenskaper man anser vara viktiga hos ett certifieringssystem. Frågor ställdes även kring vilken organisation som skulle kunna administrera ett certifieringssystem för anläggning i Sverige. De förslag som framkom var SIS, Trafikverket, Miljöstyrringsrådet och Sweden Green Building Council.

Utifrån resultat från intervjuerna samt den omvärldsanalys som genomförts har fyra alternativ för hållbarhetscertifiering av anläggningsprojekt identifierats;

- CEEQUAL International fortsätter att användas på samma sätt som i dagsläget.
- Ett nytt svenskt system skapas, dvs utveckling av ett unikt svenskt system.
- Ett CEEQUAL-SE skapas, dvs anpassa CEEQUAL International till svenska förhållanden och skapa en specifik svenskanpassad manual.
- Ett alternativt certifieringssystem anpassas– dvs anpassning av något av de system som identifierats i omvärldsanalysen.

Projektgruppen rekommenderar att en arbetsgrupp bestående av representanter från branschen bildas. Arbetsgruppens uppdrag bör vara att arbeta för en ökad hållbarhet i den svenska anläggningsbranschen samt främja hållbarhetsklassning av anläggningsprojekt. Denna rekommendation grundar sig på den intervjustudie som genomförts och projektgruppens tidigare erfarenheter. Arbetsgruppen föreslås ha namnet HCA – som en förkortning av HållbarhetsCertifiering av Anläggningsprojekt.

Förslag på uppdrag för HCA specificeras nedan:

- HCA bör löpande bevaka marknaden och eventuella kommande behov av svenskanpassning av certifieringssystem.
- HCA bör utgöra en bas för framtida beslut om en eventuell anpassning av certifieringssystem och bör därför på ett strukturerat sätt samla på sig erfarenheter och kunskap.
- HCA bör utreda vilka kostnader och vilken arbetsinsats som krävs för en eventuell anpassning av valt certifieringssystem. HCA bör även undersöka vad branschen är beredd att betala samt finansieringsmöjligheter för anpassningsarbetet samt för drift och uppdatering (inkl rådgivning).
- HCAs verksamhet och inriktning bör utvecklas utifrån den erfarenhet och den kunskap som byggs upp i gruppen och inom branschen samt utifrån hur omvärlden förändras.
- Verka för en ökad efterfrågan på hållbarhetscertifierade projekt från beställarsidan

CEEQUAL International är det system som används i Sverige idag för infrastruktur och anläggningsprojekt. CEEQUAL International är fullt utvecklat, kan direkt appliceras på svenska projekt och har ett brett

användningsområde. Med denna bakgrund anser projektgruppen att det certifieringssystem HCA bör fokusera på i dagsläget är CEEQUAL International, men i framtiden bör även andra på marknaden existerande system bli aktuella att på liknande sätt utredas för möjlig användning i Sverige.

Av de förslag som framkom vid intervjustudien anser projektgruppen att Sweden Green Building Council är den organisation som bäst lever upp till branschens förväntningar och önskemål avseende hantering av hållbarhetscertifiering och föreslås därför vara den organisation som administrerar HCA.

Uppbyggnaden av HCA bör ske stegvis och börja i liten skala i projektform, för att sedan i ett senare skede ha kontinuerlig verksamhet. I ett initialt skede är finansiering och branschens representation viktiga områden att säkerställa.

Detta projekt har visat att det finns ett stort engagemang och intresse för att samverka inom anläggningsbranschen för att främja arbetssätt för en hållbar utveckling. Framförallt när det gäller användandet av system för hållbarhetscertifiering. Det är viktigt att ta tillvara det driv som finns i branschen just nu och ta nästa steg för att förverkliga branschsamarbetet omgående. Denna studie har visat att bildandet av en samverkansgrupp/kommitté inom ramen för SGBC, är den form branschen föredrar. Formerna och finansieringen av HCA i ett långsiktigt perspektiv är något som kommer att styras av vilka aktörer som engagerar sig i HCA och vilka prioriteringar som görs.

Summary

Sustainability is a keyword for a number of business areas and today there is a big interest for sustainable rating systems. The construction business has worked with environmental labeling of buildings for a long time, and this interest has now reached the civil engineering industry. This increasing interest initiated a discussion within the civil engineering industry about what sort of system is needed, how this system should be designed, what CEEQUAL can offer, and what other systems can offer. The desire to further investigate this initiated an application to SBUF, the development fund of the Swedish construction industry. Behind this application were WSP, The Swedish Transport Administration, NCC, Skanska and PEAB.

The aim of the project is to build a foundation for collaboration within the industry for the sustainability rating of civil engineering projects and to increase the knowledge of CEEQUAL and CEEQUAL Term Contracts. The project consists of two parts; Part 1 investigates the choice of rating system and the administration of the system; Part 2 will be mapping experiences of using CEEQUAL. This report covers part 1. Part 2 will be finished during autumn 2013.

A surrounding world analysis has been done in order to identify thinkable rating systems. The result of the analysis is that there are several systems on the market for sustainability rating of civil engineering. Most of the systems are fully developed and in use. Only CEEQUAL provides an international manual.

To identify the experience, needs and future desires of the industry, a number of interviews were undertaken with chosen experts within the field. The interviews identified the advantages and disadvantages of rating systems as well as the specific advantages and disadvantages with CEEQUAL international. The qualities of rating systems that are seen as important were discussed and suggestions for which organizations have the capability to administrate such a system for the civil engineering sector in Sweden. SIS, The Swedish Transport Administration and Sweden Green Building Council were identified.

Four possible alternatives were identified:

- CEEQUAL International, used in the same way as today;
- A new Swedish system is developed, a system unique for Sweden;
- A CEEQUAL-SE is developed, i.e. CEEQUAL International is adapted to Swedish law and business culture. A manual specific for Sweden is created;
- An alternative rating system is adapted.

The recommendation from the project group is none of the above alternatives. Instead a workgroup consisting of branch representatives is recommended with the purpose of increasing sustainability within the civil engineering industry. This recommendation is based on results from the interviews and the experiences of the project group. The suggested name for the workgroup is HCA, as an abbreviation for Sustainable rating of civil engineering projects.

HCA's assignment should be to work for sustainability in the Swedish civil engineering industry and to promote sustainability rating of civil engineering projects.

Suggestions for HCA assignments:

- Monitor the market for new systems and the need for future Swedish-adaptation of existing rating systems;
- Provide a basis for future decisions on whether to adapt rating systems structured in such a way to accumulate experience and knowledge;
- Investigate costs and amount of work required for adaptation of identified rating systems, including how adaptation, operation and updates of a system could be financed;
- Work for an increased demand of sustainability rating from clients.

CEEQUAL International is the system used in Sweden today for rating of civil engineering projects. The system is fully developed and has a wide field of application. The project group suggests that CEEQUAL International is this system the HCA should work with today, but in the future other systems on the market could be subject for investigation for possible use in Sweden.

Based on the interviews, the project group suggests that Sweden Green Building Council is the organization that best fulfills the expectations from the industry regarding the administration of sustainable rating systems. Sweden Green Building Council is therefore suggested to be the organization which administrates HCA.

The project group suggests that HCA should be built up step by step, and the start-up of HCA should be done on a small scale, as a project. At a later stage HCA should have ongoing operation. Initially, financing and representation from the industry are important areas to work with.

This project shows that there is a big interest for collaboration within the civil engineering industry in order to find tools for sustainable development, particularly when it comes to sustainable rating systems. This engagement and interest from the industry should be used in order to realize HCA.

1 Bakgrund

Hållbarhet är idag ett nyckelord för flertalet verksamheter och intresset för hållbarhetsmärkning är stort. Fastighetsbranschen har länge arbetat med miljömärkning av byggnader och nu har intresset även spridit sig till anläggningsbranschen.

Det ökade intresset för hållbarhetsmärkning skapade en diskussion inom anläggningsbranschen kring vilket system branschen efterfrågar, hur ett system bör vara utformat, vad CEEQUAL erbjuder och vad andra system erbjuder. Detta ledde till att initiativ till en SBUF-ansökan togs gemensamt av WSP, Trafikverket, NCC, Skanska och PEAB.

2 Syfte

SBUF-projektets syfte är att lägga grunden för ett branschsamarbete kring hållbarhetscertifiering av anläggningsprojekt samt ge ökad kunskap om hållbarhetscertifieringssystemet CEEQUAL och CEEQUAL Term Contracts. Projektet består av två delar; Del 1 Hållbarhetscertifiering av anläggningsprojekt samt del 2 Förstudier av CEEQUAL.

Del 1 syftar till att:

- Utredda om ett certifieringssystem för anläggningsprojekt kan implementeras hos Sweden Green Building Council (SBGC)
- Utredda hur en sådan implementering formellt bör gå till
- Utredda hur internationellt system, till exempel CEEQUAL, kan anpassas till svenska förhållanden
- Ta fram en plan för genomförandet av denna anpassning

Del 2 syftar till att identifiera:

- Svenska erfarenheter från användningen av CEEQUAL
- Hur CEEQUAL och CEEQUAL Term Contracts påverkar svenska projekt, dels ökad hållbarhet men även arbetsbelastning
- Hur CEEQUAL och CEEQUAL Term Contracts förhåller sig till den svenska anläggningsbyggnadsprocessen
- Kompatibilitet med utvecklad metodik inom övergripande utvecklingsprojekt hos Trafikverket

3 Rapportens omfattning

Denna delrapport avser del ett enligt ovan och innebär att denna delen av projektet slutrapporteras. Del två planeras att slutrapporteras under hösten 2013.

4 Definitioner

Med anläggningsarbeten avses i denna rapport byggande av transportinfrastruktur för cykel-, båt-, flyg-, väg- och järnvägstransporter men även anordningar för t.ex. kraftförsörjning och VA samt övriga markarbeten.

5 Metod

5.1.1 Omvärldsanalys

För att identifiera tänkbara certifieringssystem som kan användas inom anläggningsprojekt har en omvärldsanalys genomförts. Analysen baseras på en tidigare rapport från WSP "Omvärldsanalys – hållbarhetsklassning av infrastruktur 2011-08-09". Informationen i rapporten har uppdaterats och kompletterats.

5.1.2 Intervjuer

I syfte att få en känsla av branschens behov, erfarenheter och önskingar har ett antal intervjuer genomförts med utvalda personer. Intervjuerna syftar även till att få kännedom om fördelar och nackdelar med olika system. Varje intervju genomfördes under ca 30 minuter. Svaren från intervjuerna har sammanställts och anonymiserats.

Personerna är utvalda på grund av engagemang i hållbar infrastruktur och/eller på grund av att de representerar en viktig aktör i samhället. Att säkerställa en representation från branschens olika aktörer (kommuner, entreprenörer, specialister etc) har varit viktigt vid urvalet. Totalt har 24 intervjuer genomförts. För fullständig lista över intervjuade aktörer, se bilaga 1. Hos vissa aktörer har två olika intervjuer genomförts med olika personer inom organisationen.

Frågor rörande aktörens åsikter och erfarenheter av hållbarhetscertifieringssystem, vilka system aktören känner till, vilka fördelar och nackdelar aktören kan se samt vad ett klassningssystem bör täcka in ställdes. Frågor ställdes även rörande hur ett svenskt system skulle kunna hanteras och förvaltas och vilka egenskaper den organisation som hanterar systemet bör ha. Samtliga frågor redovisas i bilaga 2.

Endast tre aktörer har arbetat med certifieringssystem för anläggning (CEEQUAL) och ytterligare tre aktörer har arbetat med certifieringssystem för byggnader eller stadsdelar. Elva av de intervjuade kände till CEEQUAL, varav fyra endast ytligt. Ingen av de intervjuade kände till något annat system än CEEQUAL för hållbarhetscertifiering av anläggningsprojekt.

6 Omvärldsanalys

I syfte att identifiera vilka hållbarhetscertifieringssystem för anläggning som finns på marknaden och ge underlag till beslut om vilket system det i dagsläget är aktuellt att arbeta vidare med har den omvärldsanalys som genomfördes av WSP¹ under 2011 uppdaterats och kompletterats. Nedan beskrivs varje system övergripande och dess organisation, vilka områden som systemet omfattar samt dess användning. Utöver den tidigare genomförda omvärldsanalysen har information om de olika systemen hämtats från respektive systems officiella hemsida.

6.1 GreenRoads

Amerikanska GreenRoads är ett hållbarhetscertifieringssystem med fokus på projektering och byggnation av vägar. Systemet är tillämpligt i alla typer av projekt där en väg är inblandad, allt från nybyggnad, återuppbyggnad eller återanpassning. Systemet drivs av den ideella organisationen The GreenRoads Foundation, som etablerades sommaren 2010 för att hantera granskningen av de som projekt som certifieras enligt GreenRoads.

Grunden till systemet lades år 2007 via ett examensarbete på universitetet i Washington. Arbetet vidareutvecklades sedan av professorer och rådgivare tills 2008 då universitetet slog sig samman med konsultbolaget CH2M för att sätta ramarna för systemet och dess prestandamått. Systemet har sedan dess utvecklats vidare, genom tester på ett femtiotal pilotfall. Pilotprojekten har varit design- och byggprojekt med olika former, storlekar, design och konstruktion.

Omfattning

Systemet är uppbyggt kring tre huvudkategorier; Obligatoriska projektkrav, frivilliga poäng och projektspecifika poäng. Projektkrav är bland annat att planer för kvalitet, buller, avfall, förorening och förvaltning av projektområde ska upprättas. Systemet ställer även krav på LCC-analys (Life Cycle Cost Analysis) och LCI (Life Cycle Inventory). De frivilliga poängen behandlar: Miljö och vatten, Tillgänglighet och jämställdhet, Byggaktiviteter, Material och resurser samt Beläggning. Projektet kan avslutningsvis upprätta egna poäng för sitt specifika projekt.

Varje hållbarhetspraxis/krav tilldelas ett poängvärde i enlighet med dess inverkan på projektets hållbarhet. Den slutliga värderingen av ett projekt är summan av de obligatoriska poängen adderat med de projektspecifika och frivilliga poängen. Ju fler poäng ett projekt samlar ihop desto högre nivå får certifieringen. För närvarande finns fyra certifieringsnivåer: Brons, Silver, Guld och Evergreen.

Användning

Certifieringen är idag tillgänglig via GreenRoads Foundation mot en avgift som är i relation till projektets värde. Vid årsskiftet 2012/2013 var det 20 projekt som registerats för certifiering och ytterligare fyra som certifierats. Alla projekten är lokaliserade i USA. Projekt som är lokaliserade utanför USA kan i dagsläget inte använda GreenRoads utan att genomföra en projektspecifik anpassning. Det pågår pilotstudier i Nya Zeeland och Kanada för användning av GreenRoads utanför USA.²

6.2 Envision – Sustainability Rating System

Envision är ett övergripande ramverk för att utvärdera och klassa de samhällsmässiga, miljömässiga och ekonomiska fördelarna med alla typer av infrastrukturprojekt.

Envision är utvecklat av Institute for Sustainable Infrastructure (ISI) som grundades i februari 2011 genom bidrag av American Council of Engineering Companies (ACEC), American Public Works Association (APWA), och American Society of Civil Engineers (ASCE). Idag är ISI dedikerade till att arbeta med offentliga och privata

¹ WSP, *Omvärldsanalys – Hållbarhetsklassning av infrastruktur*, 2011

² www.greenroads.org

ägare, konstruktörer, entreprenörer och materialtillverkare för att skapa en ny vision för en hållbar infrastruktur i hela Nordamerika.

Omfattning

Envision är uppdelat i fyra steg: Egen-bedömning baserat på en checklista, tredjeparts verifiering och betygsättning, verktyg för komplexa eller flerstegsprojekt samt optimering av stödverktyg. Systemet består av 60 poäng uppdelat i fem kategorier:

- Livskvalitet
- Ledarskap
- Resursfördelning
- Naturmiljö
- Klimat och risk

Envision använder en fyrgradig betygsskala med betygen: Acknowledge of Merit, Silver, Gold och Platinum.

Användning

Envision lanserade i början av 2012 och öppnades upp för ansökan den första september 2012.³

6.3 LEED

Leadership in Energy and Environmental Design, LEED, är ett system för att driva på resurseffektivt och miljömässigt uthålligt byggande. LEED består i av flera olika manualer, t.ex. LEED Neighbourhood Development, som är utvecklats för att certifiera stadsdelar.

Den första versionen av LEED lanserades 1999 i USA där systemet utvecklats av The U.S. Green Building Council (USGBC) som är en oberoende, icke-kommersiell organisation innehållande bland annat företag, universitet, myndigheter och organisationer.

Omfattning

Syftet med LEED Neighbourhood Development (LEED ND) är att planera exploatering efter gång, cykel och kommunal trafik istället för biltrafik. Manualen är uppdelat i fem nyckelområden, som i sin tur innefattar obligatoriska- samt ett antal poäng krav. Nyckelområden som bedöms och betygsätts inom är följande:

- Smarta platser och förbindelser – Hänsyn till lokalisering, alternativa transportmedel samt bevarande av känsliga landområden och samtidigt motverka utglesning
- Grannskapets mönster och design – Främja livfulla, jämlika stadsdelar som är hälsosamma och gångvänliga
- Grön infrastruktur och gröna byggnader – Främja att byggnader och infrastruktur utformas och byggs med hänsyn till: minskad energi- och vattenanvändning, användning av hållbara material, återanvändning av befintliga konstruktioner samt bäst praxis inom hållbarhet
- Innovations och design process – Ger erkännande för innovativa lösningar som är utöver de kriterier som finns i manualen samt vikten av att inkludera specialister vid utformning
- Regionalt prioriterade poäng – Uppmuntrar projekt till att fokusera på kriterier som är betydelsefulla för projektets närmiljö

LEED är en tredjepartscertifiering med syfte att påverka projekt genom hela dess livscykel. Lägsta nivån i LEED är Certifierad. Därefter finns nivåerna Silver, Guld och Platina.

³ www.sustainableinfrastructure.org

Användning

LEED for Neighbourhood Development lanserades 2009 och vid årsskiftet 2012/2013 var det 164 projekt registrerade i den publika databasen var av 111 är certifierade. Antalet projekt inkluderar även pilotprojekt.⁴

6.4 CEEQUAL

CEEQUAL är ett program för att bedöma och betygsätta hur väl anläggningsprojekt har hanterat hållbarhetsfrågor. Programmet syftar till att uppmuntra beställare, projektörer och utförare till att göra mer än lagkrav inom hållbarhetsområdet för att öka projektets hållbarhetsprestanda.

CEEQUAL har utvecklats av den brittiska branschorganisationen Institution of Civil Engineers (ICE) och programmet lanserades för användning i England och Irland under 2003. På grund av ökat internationellt intresse för programmet utvecklades även en internationell version som lanserades i januari 2011. Denna internationella version möjliggör CEEQUAL-certifiering av svenska anläggningsprojekt. Idag ägs och drivs CEEQUAL utav CEEQUAL Ltd.

Omfattning

CEEQUAL utvärderar hur ett projekt har arbetat med hållbarhet inom områdena:

- Projektstrategi (Valfri)
- Projektledning
- Människor och Samhälle
- Markanvändning och Landskap
- Kulturhistorisk miljö
- Ekologi och Biologisk mångfald
- Vattenmiljö
- Fysiska resurser
- Transport

Betygssystemet utgörs av en fyrgradig skala: Pass, Good, Very Good och Excellent, och speglar hur väl projektet har hanterat hållbarhetsfrågorna i projektet.

Användning

I mars 2012 var det över 190 projekt som genomgått en klassning och ytterligare 240 stycken som pågick. I början av 2013 var det fyra svenska projekt som genomfört en certifiering och tilldelats betyg. Tre av projekten har erhållit "CEEQUAL Very Good" som betyg och ett "Excellent".⁵

6.5 IS rating scheme

IS rating scheme är ett australiensiskt certifieringssystem för infrastruktur som är utvecklat och administreras av Infrastructure Sustainability Council of Australia (ISCA). IS är Australiens enda omfattande certifieringssystem för att utvärdera hållbarhet inom projektering, byggnation samt drift och underhåll av infrastrukturprojekt. ISCA har etablerat ett formellt tekniskt samarbete med CEEQUAL, där de tillåts använda CEEQUALs metodik för att utveckla ett hållbarhetscertifieringssystem för bedömning och betygssättning av australienska infrastrukturprojekt.

⁴ www.usgbc.org/leed

⁵ www.ceequal.com

Omfattning

Klassningssystemet IS består av: IS rating tool scorecard, IS Materials Calculator och IS Technical Manual. Ramverket för IS är uppdelat i sex teman med totalt 15 kategorier. Dessa teman är:

- Projektledning och styrning
- Resursanvändning
- Utsläpp, föroreningar och avfall
- Ekologi
- Människor och lokalisering
- Innovation

IS bygger i likhet med de övriga systemet på en egenbedömning, verifiering och certifiering. Beroende på projektets resultat tilldelas de något av följande betyg: Good, Excellent eller Leading.

Användning

Systemet lanserades den 29 februari 2012 och de finns idag 120 stycken utbildade IS-användare.

6.6 BREEAM

BRE Environmental Assessment Method (BREEAM) är ett miljöklassningssystem från Storbritannien innehållande ett flertal olika manualer för klassificering av främst byggnader.

Det finns ett antal nationella versioner av BREEAM, bland annat BREEAM-SE som är ett klassningssystem för kommersiella kontor och handelsfastigheter anpassad till svenska förhållanden. Dessa landspecifika system drivs av så kallade "National Scheme Operators". I Sverige drivs BREEAM-SE av SGBC. Det från början engelska systemet har under nästan tre års tid bearbetats av medlemmar i SGBC och anpassats till svensk lagstiftning, svenska metoder och arbetsätt. Kraven är ungefär desamma i den svenska som i den engelska versionen för att göra internationella jämförelser mellan byggnader möjliga. De största skillnaderna finns inom områdena energianvändning, materialval och inomhusmiljö.

Green Building Council i Nederländerna (DGBC) har tagit initiativet till att utveckla BREEAM Infrastructure som kan användas för framförallt vägar. Manualen är fortfarande under utveckling och det finns därför ännu inga pilotprojekt. I likhet med andra BREEAM-manualer kommer projekt som använder BREEAM Infrastructure att certifieras av tredje part. Denna part är DGBC som ansvarar för kvalitetssäkring av de bevis som tillhandahålls samt utdelning av certifikat.

Det system som finns i drift och som berör infrastruktur är BREEAM Communities som certifierar stadsdelar. De hållbarhetskriterier för infrastruktur som BREEAM Communities innehåller berör främst den byggda miljön, så som; grön infrastruktur, parkering, existerande infrastruktur, tillgång till kommunikationer, cykel- och gångvägar samt säkra gator.

Omfattning

BREEAM Infrastructure kommer att omfatta:

- Styrning
- Energi
- Vatten
- Jord
- Material
- Landanvändning & Ekologi
- Lokala miljöns karaktär
- Livskvalitet

- Hållbar användning av infrastruktur

BREEAM Communities ger en självständig bedömning av bygglov för storskalig exploatering. Manualen syftar till att säkerställa att ny exploatering är planerad och byggd för att skapa ett högkvalitativt område som är livfull, säker och miljövänlig. Kriterierna i BREEAM Communities delas upp under fem huvudkategorier, dessa beskrivs nedan:

- Styrning – Säkerställa lokalt engagemang och ledarskap för att driva exploateringen
- Socialt och ekonomiskt välstånd – Skapa en frisk ekonomi, socialt sammanhållet samhälle och minimera miljöpåverkan som påverkar hälsa och välstånd hos de boende.
- Resurser och energi – Reducera koldioxidutsläpp och säkerställa klok användning av naturresurser
- Markanvändning och ekologi – förbättra den ekologiska biodiversiteten
- Transport och rörelse – Skapa ett effektivt och säkert system för rörelse

Inom BREEAM Communities är det speciellt kategorin Transport och rörelse som kan kopplas till anläggningsprojekt. Denna kategori innehåller delarna:

- Planering av transporter för att minska påverkan på befintlig infrastruktur samt miljö och samhälle
- Säkra och attraktiva gator för att uppmuntra mänsklig interaktion och skapa en positiv känsla
- Uppmuntra cykling som en fritidsaktivitet och som ett alternativt transportmedel genom att skapa ett säkert och effektivt cykelnätverk
- Tillgänglighet till lokaltrafik
- Uppmuntra cykling genom att tillhandahålla cykelrelaterade anläggningar/utrustning
- Främja användning av lokaltrafik under hela året genom att tillhandahålla säkra och bekväma hållplatser

Projekt certifierade enligt BREEAM Communities klassas enligt: Pass, Good, Very Good, Excellent och Outstanding.

Användning

BREEAM lanserades 1990 och är idag ett av världens mest kända bedömningssystem med över en miljon registreringar och 200 000 certifierade byggnader. BREEAM Communities lanserades 2009 för projekt i England och uppdaterades 2012. För projekt utanför England testas BREEAM en ny Bespoke BREEAM Communities-process. Det finns två pågående projekt som använder BREEAM Communities i Sverige: Masthusen och Varvsstaden, båda lokaliserade i Malmö. Masthusen avslutar just nu certifiering i första fasen medan Varvsstaden är mitt uppe i pågående certifiering.⁶

6.7 Susstation

Susstation, Supporting Sustainable Stations, är ett projekt som startade 2008 och beräknas pågå till år 2013. Projektet är ett initiativ från fem organisationer från olika europeiska länder med syftet att bygga hållbara järnvägsstationer. Lancashire County Council från Storbritannien är den organisation som har det övergripande ansvaret för projektet. Projektet finansieras främst av de inblandade parterna samt av Interreg IVB NWE för den Europeiska kommissionen.

Omfattning

Susstation använder sig av ett bedömningsverktyg för att mäta hur hållbar en existerande eller planerad station är. Verktöget innehåller fem delar som behandlar:

- Energi
- Miljö

⁶ www.breeam.org

- Hälsa
- Användarvänlighet
- Framtida värde

Varje en av de fem delarna har tre eller fyra undersektioner. För varje sektion klassas stationen från 1 till 10, för att identifiera dess styrkor och svagheter.

Användning

Det webbaserade verktyget lanserades i början av 2012 och det finns idag fem europeiska referensobjekt på Susstations hemsida. Projekten är lokaliserade i Tyskland, Storbritannien, Frankrike och Holland.⁷

6.8 Sustainability – National Road Administrations (SUNRA)

Projektet SUNRA är finansierat av ERA-NET ROAD, vilket är ett konsortium av 15 länders "National road administrators", varav det svenska Trafikverket är en.

SUNRA syftar till att ta fram ett ramverk för hållbarhetsklassning av infrastruktur, underlätta för National Road Administrators i Europa att dokumentera sitt hållbarhetsarbete, uppmuntra till ständig förbättring och underlätta kostnadseffektiva hållbara val.

Inom projektet har en enkätundersökning kring nuvarande hållbarhetsarbete hos National Road Administrators i Europa genomförts. Frågor har ställts rörande bland annat best practises, goda idéer och utvecklingsbehov. Även en omvärldsanalys är genomförd.

Projektet beräknas vara klart i december 2013⁸.

6.9 HSC – Hållbarhetscertifiering av stadsdelar

Projektet Hållbarhetscertifiering av stadsdelar (HCS) är ett samverkansprojekt mellan statliga verk, kommuner, byggherrar, fastighetsägare, energibolag, konsulter, arkitekter, forskare och organisationer. Projektet innefattar en studie av internationella system för hållbarhetscertifiering av stadsdelar.

Projektet HCS ställde sig frågan om hållbarhetscertifiering av stadsdelar kan vara ett effektivt verktyg för att utveckla hållbara stadsdelar i Sverige. För att ta reda på detta har en mängd workshops hållits och enkätundersökningar har genomförts samt en omvärldsanalys med avseende på aktuella system på marknaden. Resultatet av detta återfinns i rapporten "Rekommendationer avseende utveckling och användning av hållbarhetscertifieringssystem för stadsdelar i Sverige" där rekommendationer ges till Sweden Green Building Council (SGBC) avseende det fortsatta arbetet. SGBC har i tidigare skeden av projektet utpekats som lämplig att driva frågan kring hållbarhetscertifiering av stadsdelar.

Projektet HCS rekommenderar bland annat;

- Att projektet HCS bör fortsätta att genomföras som en **samverkansprocess**.
- Att SGBC bör **säkerställa finansiering** genom att erbjuda medverkande aktörer möjlighet att sponsra samt skapa intäktsmöjligheter via utbildningar, seminarier etc.
- Att SGBC tar fram **en svensk manual för BREEAM Communities** under år 2013. Detta innefattar en mindre anpassning till svenska förhållanden, en översättning till svenska samt hänvisning till svenska standarder, metoder, regler och verifieringssätt istället för brittiska. Initialt kommer BRE vara certifieringsorgan, i ett senare skede när SGBC blir ackrediterade, kommer SGBC själv utfärda certifieringarna.

⁷ www1.deutschebahn.com/ecm2-susstation/start/

⁸ www.sunraproject.eu

- Projektet HCS föreslår att den svenska manualen ska testas av så kallade betestestare, för att sedan utvärderas tillsammans med SGBC och därifrån identifiera behovet av en fortsatt utveckling av denna eller utveckling av ett unikt svenskt system.
- Att ett svenskt **ramverk** för hållbar stadsutveckling tas fram, där det framgår vad medverkande aktörer i HCS avser med hållbar stadsutveckling och vilka aspekter som kan ingå i ett svenskt certifieringssystem.
- Att SGBC upprättar **rutiner för administration och support** för användning av den svenska manualen för BREEAM Communities, samt att en resurspool från branschen kan bistå med support och utbildning i den övergångsperiod då SGBC inte har egna resurser för detta. Tanken är att när ett stort antal certifieringar finns kan en anställning av personal för detta ändamål motiveras.
- Att **beslut fattas under hösten 2013** om ett unikt svenskt system ska utvecklas eller om SGBC ska medverka i utvecklingen av BREEAM Communities.
- Att SGBC arbetar med intresseskapande insatser, som t.ex. en **årligen återkommande tävling och gala** avseende hållbar stadsutveckling.
- Att SGBC samverkar med Green Building Councils från andra länder, för att utbyta kunskap och erfarenheter.

6.10 Sammanfattning av omvärldsanalys

Sammanställningen visar att det finns flera olika system att använda sig av för hållbarhetscertifiering av anläggningsprojekt. Förutom Susstation, där en egenbedömning görs, och SUNRA, som är tänkt att fungera som ett ramverk, är övriga certifieringssystem där en tredje part verifierar certifieringen och betyg tilldelas projektet. I Bilaga 3 finns en sammanställning av de olika systemen.

Merparten av systemen är fullt utvecklade och är därmed öppna för ansökan om certifiering. Det är dock endast CEEQUAL som tillhandahåller en internationell manual för certifiering av projekt utanför Storbritannien. Förslag på att anpassa BREEAM Communities till svenska förhållanden finns och arbete med detta är tänkt att påbörjas under detta år. Eftersom det endast är CEEQUAL som har utvecklat en internationell version är CEEQUAL det system som svenska anläggningsprojekt hittills valt att använda sig av.

För stadsdelar finns BREEAM Communities och LEED Neighbourhood Development. BREEAM Communities har använts av ett fåtal svenska stadsdelsprojekt. Certifieringssystemen för stadsdelar innehåller delar som kopplar till infrastruktur, dock ligger fokus på att det ska finnas tillgänglig infrastruktur för att välja alternativa transportmedel framför biltrafik för de som bor eller verkar i stadsdelen. Utav de två systemen är det LEED ND som tydligt efterfrågar att den infrastruktur som byggs i samband med den nya stadsdelen ska utformas och byggas med hållbara material alternativt återanvända befintliga konstruktioner samt att hänsyn ska tas till att minska energi- och vattenanvändningen. Omvärldsanalysen har inte granskat de två systemen på djupet då omfattningen av de projekt som certifieras är stadsdelar och inte enbart anläggningsprojekt.

Då syftet med detta projekt är att lägga grunden för ett branschsamarbete kring hållbarhetscertifiering av anläggningsprojekt har projektgruppen valt att fokusera på CEEQUAL då systemet är framtaget för alla typer av anläggningsprojekt samt att det finns en manual som kan appliceras på internationella projekt, det vill säga inget förarbete krävs för att kunna använda systemet för att certifiera svenska anläggningsprojekt. Både genomförda intervjuer och projektgruppens egna erfarenheter pekar på att det i dagsläget finns ett driv att arbeta med certifiering av projekt inom anläggningsbranschen. För att spinna vidare på detta driv är det viktigt att arbetet med certifiering inte avstannar på grund av väntan på att systemen ska anpassas till svenska förhållanden.

7 Resultat från intervjuer – Val av system

Vid de intervjuer som genomfördes ställdes ett antal frågor som härrör till vilket system som bör användas eller anpassas i Sverige. De frågor som ställdes vid intervjuerna finns i sin helhet i bilaga 2. Nedan redovisas vad som framkom vid intervjuerna med avseende på val av system.

7.1 Hur ser du/ni på hållbarhetscertifiering av anläggningsprojekt?

Sammantaget anser de intervjuade aktörerna att hållbarhetscertifiering av anläggningsprojekt är en aktuell fråga som måste hanteras av branschen. Att komma överrens om hur branschen kan arbeta för att skapa en hållbar utveckling ses positivt och vissa anser att certifiering kommer att bli en hygienfaktor. Man anser att anläggningsbranschen fram till idag har varit konservativ när det gäller att arbeta med dessa frågor, och att det troligen kommer visa sig att det finns mycket att vinna – både ekonomiskt och ur ett hållbarhetsperspektiv - på att vi gemensamt arbetar med ämnet.

De flesta entreprenörer ser problem med att de beställare som finns idag inte ställer krav på certifiering. För att systemet ska få genomslagskraft och entreprenörer ska lägga tid och pengar på att arbeta med hållbarhetscertifiering måste beställare ställa krav på detta. Initialt när ett nytt system kommer – som nu när CEEQUAL är aktuellt – finns marknadsföringsmässiga motiv till att certifiera projekten självmant, många aktörer förutspår att detta kommer gå över efter en tid, och för att hålla samma nivå måste krav på certifiering komma från Trafikverket el dyl.

7.2 Vilka fördelar finns med certifieringssystem?

Fördelar	
Verktyg för kravställning	Flertalet aktörer ser fördelar med att ett certifieringssystem hjälper till att formulera och lägga nivån för de hållbarhetskrav som bör ställas i projekten. Ett fåtal aktörer framför dock att det finns/skulle kunna tas fram bättre och enklare verktyg för att ställa gemensamma hållbarhetskrav inom anläggning/infrastruktur. De anser att CEEQUAL som det ser ut idag innebär en för stor byråkrati och att den nytta som uppnås kan nås på betydligt enklare sätt. Vissa av de stora aktörerna anser även att de internt inom bolaget redan idag ställer samma eller högre hållbarhetskrav.
Ett systematiskt arbetssätt	Genom att använda ett i förväg uppsatt tillvägagångssätt kan man anta att hållbarhetsfrågorna hanteras systematiskt i projekten, vilket antas medföra en ökad hållbarhetsprestanda. Det systematiska arbetssättet ger även möjlighet att förutsäga problem i byggfasen.
Transparens	Vid certifieringen tvingas organisationen att visa vilka åtgärder som vidtagits/inte vidtagits. Lätt att se brister och förbättringspotential.
Helhetstänk	Hållbarhetsarbetet genomsyrar hela projektet.
Fokus på hållbarhet	Certifiering skapar en hygiennivå i projekten gällande miljö/hållbarhet och medför ett projekt med högre hållbarhetsprestanda.
Jämförbarhet	Olika projekt kan jämföras med varandra. Vissa aktörer lyfter fram fördelen med att kunna jämföra projekt ur hållbarhetssynpunkt på en internationell nivå. Detta förutsätter dock att Sverige använder ett system som medger detta, och inte anpassar ett system i för hög grad eller utvecklar ett eget.
Accepterade och vedertagna krav	Ett certifieringssystem antas ge en branschstandard. Ett standardiserat sätt att ställa krav på underlättar kravställningen och ger ett gemensamt språk och en förenklad process.

Dokumentation	Genom att använda ett certifieringssystem tvingas projektet till att dokumentera det som görs.
Uppmuntrar uppföljning och erfarenhetsåterföring	Certifieringssystemen hjälper oss att se om vi når uppsatta mål. För att göra detta får vi leva med ett visst mått av byråkratiskt arbete.
Nytänkande och nya lösningar	Krav leder till innovationer som gagnar både miljön och produktiviteten. Tävlingsmoment triggas nya lösningar.
Konkurrensfördel	Vid anbud; Om kraven om certifiering ökar kan inte de aktörer som inte arbetar med miljöfrågorna konkurrera om jobben. Vid rekrytering; nästa generation av arbetskraft kräver att vi arbetar med mjuka värden – hållbarhetscertifiering är en av dessa.

7.3 Vilka nackdelar finns med certifieringssystem?

Nackdelar	
Just for show	Ett antal aktörer ser en risk med att en hållbarhetscertifiering blir ett markandsföringsinstrument snarare än ett verktyg för en ökad miljöprestanda, att entreprenörer vill visa upp sig som ett grönt företag, men att effekten för miljön uteblir, eller blir samma som om projektet inte hade arbetat med certifieringen. Viktigt att ändra beteende och inte låta certifieringen bli en pappersprodukt.
Resurskrävande	Initialt kommer arbete med systemet kräva resurser. Vissa aktörer tror att detta kommer tillbaka till projekten från de vinster arbetet med systemet innebär, vissa aktörer är skeptiska till den extra byråkrati en certifiering kan innebära. Ett fåtal aktörer framför att beställarna inte förstår att en certifiering kostar tid och pengar, vilket innebär att det är utförarna som får betala hela notan för certifiering. Om krav på certifiering är kunddrivet är kostnaden inget problem. Någon aktör menar att certifiering av ett system inte i dagsläget medför ekonomiska fördelar som tex en certifiering av en byggnad kan innebära i form av ökat värde. Däremot kan det systematiska arbetssättet medföra att problem förhindras vilket medför besparingar.
Exkluderar mindre aktörer	Ett fåtal aktörer framhåller risken med att mindre aktörer med mindre resurser exkluderas av ett system som kräver en stor administrativ insats, då mindre aktörer sällan har det utrymme i sina projekt eller i sin organisation. Inträdeskraven till vissa marknader höjs. Etablerade entreprenörer insatta i de krav som ställs i systemet väljs före oetablerade.
Suboptimering	Med ett system som bygger på att projektet ska samla poäng finns en risk för suboptimering. Fokus kommer ligga på de områden där det finns poäng att få – vilket inte alltid är de områden som har störst påverkan på projektets hållbarhetsprestanda. I ett system som inte är helt anpassat till svenska förhållanden blir risken för suboptimering än större, då lagstiftning och arbetssätt skiljer sig från kraven i systemet. En aktör framhåller risken för att de krav som ställs i systemet blir de krav myndigheter ställer på bästa tillgängliga teknik. Detta kan medföra att man missar lösningar som skulle medföra en ökad hållbarhet sett till helheten – inte bara för det enskilda projektet utan hela branschen.

Hämmar utveckling	Ett fåtal aktörer framhåller att certifiering kan hämma kreativitet och nytänkande. Ett alltför standardiserat arbetssätt och projektets fokus på att leva upp till systemet snarare än finna långsiktigt hållbara lösningar kan ha en hämmande effekt på innovativt tänkande. Man förlorar i kreativitet.
Åldrande certifiering	Hur en utmärkelse står sig efter några år måste hanteras på ett bra sätt. Ett projekt som får ett visst betyg mot vissa krav kan stoltsera med detta även ett antal år senare när kraven i systemet har skruvats upp. Hur länge ett projekt har ett värde måste hanteras av systemet.

7.4 Vilka fördelar och nackdelar finns med CEEQUAL?

Förutom det som framkom avseende fördelar med hållbarhetscertifiering i allmänhet, har vissa aktörer specificerat fördelar och nackdelar med att använda just CEEQUAL:

Fördelar

- Medför att miljöfrågorna blir mer integrerade med projektledningen, än vad som annars kanske varit fallet. Under hela projektets gång är det någon som arbetar med de krav CEEQUAL sätter upp, vilket medför att de kommer upp till diskussion och inte glöms bort. Hållbarhetsfrågorna får större tyngd i projektet.
- CEEQUAL medför att miljöfrågorna hanteras i projektet löpande i ett tidigt skede.
- Förutbestämt vilka hållbarhetskrav som är okej att ställa.
- Jämförbart och internationellt. Troligt att vissa internationella aktörer kravställer CEEQUAL i framtiden.
- Bra områden, bredare än klassningssystemen för fastighetsbranschen.
- Bra med olika typer av Awards.
- Att använda CEEQUAL medför PR-mässiga fördelar om man lyckas ladda systemet med "miljövibbar". Då det är viktigt att systemet förknippas med god hållbarhet bör en hel del energi läggas på kommunikativa av detta.

Nackdelar

- Kan användas i marknadsföringssyfte oavsett vilket betyg projektet får, och oavsett om bara en del av projektet/en viss fas är certifierat.
- Behöver anpassas till svenska förhållanden. Dock skiljer grader av anpassning - vissa menar att det ska finnas en svensk version av manualen medan andra menar att systemet ska anpassas till svensk lag och praxis.
- CEEQUAL tillåter beställaren att komma in i certifieringsprocessen sent, vilket inte syns på betyget. Detta medför att påverkansmöjligheten är begränsad, vilket inte syns inte i slutändan.
- Mängden konkreta krav är för få – mer siffror etc.
- Bör vara mer fokus på socialt ansvarstagande än vad det är, miljöfrågorna arbetar vi redan med.
- Den internationella viktningen av systemet är svår att få till.
- Kräver för mycket resurser (tid och pengar), för stor organisation och medför för mycket byråkrati.
- Drivs av ett företag med vinstintresse.
- För lite tid för verifierarna att granska, vilket gör att de inte kollar upp alla bevis.
- CEEQUAL bör titta mer på uppföljning; att de krav som ställs (i avtal, vid upphandling etc) följs.

7.5 Vilka egenskaper är viktiga hos ett certifieringssystem?

Viktiga egenskaper	
Tidiga skeden	Systemet bör vara utformat så att det lönar sig att applicera det i tidiga skeden, där det gör störst nytta.
Tyngdpunkt där det ger störst effekt	En stor del av de intervjuade aktörerna framförde farhågor om suboptimering och att fokusera på fel saker. Ett hållbarhetscertifieringssystem för anläggning måste vara utformat så att det driver samhället framåt och så att samhällsutvecklingen bedrivs effektivt. Det gäller att fundera på vad som är viktigast och lyfta dessa frågor till att bli spetsiga.
Harmonisering med lagstiftning och branschstandarder	<p>Flera av aktörerna poängterade vikten av att de krav som ställs i systemet måste vara harmoniserat med lagstiftningen inom området och med existerande branschstandarder. De krav som ställs i systemet bör stämmas av mot lagstiftning/branschstandarder och om möjligt utgöra en naturlig förlängning/prestandahöjning gentemot de krav som ställs i lagstiftning/branschstandard.</p> <p>Det är också viktigt att säkerställa att de krav som ställs i systemet inte innebär att för att klara dessa, och samtidigt leva upp till lagstiftning/branschstandarder, måste orimliga åtgärder vidtas (eller dubbelarbete pga. att de olika kraven är snarlika men inte exakt lika). Aktörerna menar att det man vid anpassning/upprättande av systemet måste fråga sig vilken prestandahöjning det extra kravet medför, gentemot den lagstiftning/de branschkrav som finns vid utgångsläget.</p> <p>Åsikter framförs även om vikten med svenskanpassning (dock går åsikterna isär kring hur mycket anpassning som är nödvändig) för att få genomslag. Risk annars att systemet får mindre trovärdighet.</p>
Komplettera system för byggnader	För att få ett grepp om helheten bör ett system för anläggning på ett bra sätt komplettera de system som finns för byggnader och stadsdelar.
Bidra till effektivitet	<p>Systemet bör vara uppbyggt så att det bidrar till effektivitet vad gäller hållbarhetsarbetet. I detta kan tolkas in att undvika suboptimering, att systemet använder en smidig arbetsprocess/metod, att nyttan överstiger insatsen.</p> <p>Systemen bör inte användas rakt av som checklistor, utan bör vara utformade så att kraven/arbetssätten integreras i redan existerande arbetssätt – i syfte att för att få ut störst effekt.</p>
Jämförbarhet	En måttstock som inte kan ifrågasättas. Inga subjektiva bedömningar.
Processverktyg	Systemet bör vara ett processverktyg som medför att man tänker till i alla steg, inte olika delar. Systemet bör vara en blandning av en metod och ett betyg. Man bör identifiera nyckelprocesser eftersom anläggningsprojekt skiljer sig väldigt mycket åt, inte som i fastighetsbranschen.
Helhetstänk	<p>Att någon har helhetsansvaret för hela processen, finns annars en risk att detta fallerar då många parter är inblandade i ett projekt. Viktigt att fråga sig om projektet leder till en hållbarare lösning.</p> <p>Hela samhällets nytta avseende transporter, estetiska värden, miljö och säkerhet, dvs samhällsekonomin, bör vara med vid val av infrastruktur.</p>
Dela goda exempel	Ett system bör lyfta fram vad de som fått ett bra betyg har gjort, vad gör de som inte andra gör? Vad skiljer de duktiga från de mindre duktiga?
Opårtiskt	Det måste säkerställas att den tredje part som granskar inte styrs av egna intressen.

Teknikneutralt system	Ett certifieringssystem måste hållas teknikneutralt och inte föreskriva en viss teknik. Finns annars en risk att man skriver fast sig i teknik som inte är bra.
Nationell påverkansmöjlighet	För att systemet ska nyttjas måste det finnas en möjlighet att påverka över hela landet. Branschen bör vara delaktig i systemets förvaltning/förändring genom representation i den organisation som hanteras systemet, samt genom intressegrupper etc. Bör vara på en internationell nivå men med koppling till hur man arbetar nationellt.
Främja bästa tillgängliga teknik (BAT)	Systemet bör kräva BAT utifrån ett hållbarhetsperspektiv samt bidra till att optimal teknisk lösning utifrån LCC och klimatperspektiv väljs. Systemet bör även täcka in uppföljning av om det var rätt teknik som valdes för att få den kvalitet och den hållbarhetsprestanda som eftersträvades. Ett system bör kunna ta in dessa frågor i ett tidigt skede. Systemet bör vara uppdaterat efter senaste rönen och utvecklat för att fånga upp innovationer som leder till effektivitet.
Mätbara krav	Ett system bör bestå av tydliga mätbara indikatorer och vara mer mätbart än vägledande. Konkreta mätbara krav medför att projektet anstränger sig för att komma upp en nivå.
Betyg	Projektet bör tilldelas ett betyg för att visa hur väl de har arbetat med frågorna
Integrerat i existerande arbetssätt	Certifieringssystem ska inte vara en sidoprocess utan vara en hjälp för att ta fram krav och genomföra uppföljning av kraven.
Arbetsmiljö	Ett hållbarhetscertifieringssystem bör innebära att arbetsmiljö och säkerhet genomsyrar hela projektet

7.6 Vilket system bör vi ha i Sverige?

Ett antal aktörer anser att det vi behöver i Sverige är inte ett "eget" system, utan en gemensam plattform för innovationer inom hållbarhetsområdet. Att Sverige använder ett internationellt system ses som positivt, vi behöver inget nationellt system. Att inte försvenska systemet medför lättare jämförelser internationellt.

Endast någon enstaka aktör känner till andra system än CEEQUAL för certifiering av anläggningsprojekt. De aktörer som föreslår ett system föreslår därför CEEQUAL. Ett flertal aktörer framhåller vikten av att inte uppfinna hjulet på nytt, dvs att inte ta fram ett helt nytt system utan använda eller anpassa det som finns.

Åsikter framförs också om att istället för att utveckla/anpassa ett resurskrävande system bör branschen ta fram tydliga beställarkrav.

8 Resultat från intervjuer - Administrering av system

8.1 Hur bör hållbarhetscertifiering hanteras i Sverige?

De flesta aktörerna anser att en förvaltande/administrerande organisation behövs, samt att en övervakande instans behövs. Några aktörer framför att vi istället bör snegla på Europa och europeiska standarder. Att hantera certifieringen på en internationell nivå skulle medföra input och erfarenhetsåterföring från internationella projekt vilket skulle tillföra den svenska branschen ny kunskap. I detta fall skulle vi inte behöva ett svenskt system och ingen svensk instans. Möjligen skulle en förlängning av den internationella organisationen i detta scenario behövas i Sverige.

Aktörernas åsikter om hur den administrerande instansen bör fungera och vilka egenskaper denna instans bör ha framgår nedan:

Egenskaper hos administrerande organisation	
Ej affärsdrivet	Om systemet ägs av ett bolag finns risk att användandet av systemet beläggs med kostnader som kommer bolaget till del, men inte medför en hållbarare bransch. Risker med ett kommersiellt system är att de som utvecklar systemet ser till sina egenintressen och tappar koppling till forskning.
Akrediterade certifierare	I likhet med strukturen för SIS-standarder.
Metodiken tillgänglig för alla	Man vill inte ha ett system där man är tvungen att vända sig till ett visst företag för att få använda det.
Neutralitet och oberoende	Neutralitet ger trovärdighet. Bort med affärstänket och fokus på kärnfrågorna. Styrgruppen bör vara skild från affären. Branschen bör vara delaktig men inte styrande.
Öppenhet	En öppenhet med mål och värderingar, full transparens för att ge branschen möjlighet att påverka och följa utvecklingen.
Branschövergripande samarbete	Framhålls som viktigt för att medföra ökad hållbarhetsprestanda.
Pådrivande	Inte bara att hantera, utan även driva hållbarhetsfrågorna framåt i branschen.
Kompetens inom området	Den instans som hanterar systemet bör bestå av personer som arbetat inom området i stora projekt. De bör ha kunskapen med sig och kunna föra en dialog med branschen.
Delaktighet	Instansen bör arbeta för delaktighet och möjlighet till dialog med branschen. Det bör finnas ett forum där frågorna kan diskuteras och synpunkter samlas in. Det är dock viktigt att beakta trovärdigheten i ett system när vi funderar över branschens delaktighet.

8.2 Översikt över föreslagna organisationer

Under intervjuerna ställdes en öppen fråga om möjlig förvaltande organisation. Flera av de intervjuade nämnde Trafikverket, SIS och Sweden Green Building Council (SGBC) som tänkbara organisationer. Enstaka av de intervjuade nämnde Naturvårdsverket, FIA (Förnyelse i anläggningsbranschen) och Miljöstyrningsrådet. Vidare ställdes den direkta frågan om SGBC som lämplig förvaltare. Endast ett fåtal av de intervjuade kände till SGBC, av dessa var majoriteten de entreprenörer som tidigare arbetat med miljöklassning av byggnader.

Nedan presenteras organisationerna SIS, Trafikverket, Miljöstyrningsrådet och SGBC samt de intervjuades reflektioner på dessa som tänkbara förvaltare.

8.2.1 SIS

SIS, Swedish Standards Institute, är en medlemsbaserad, ideell förening som är specialiserad på nationella och internationella standarder. 2011 hade SIS 1 602 företag, myndigheter och organisationer som medlemmar. Genom att vara en del av CEN (the European Committee for Standardization) och ISO (International Organization for Standardization) är SIS en del av det europeiska och globala nätverk som utarbetar internationella standarder. SIS har tre produktområden: standardisering, standarder & handböcker samt utbildning och konsulttjänster.

SIS har 196 medarbetare som tillsammans har breda kunskaper inom teknik, ekonomi, språk, diplomati och förhandlingsmetoder. Utöver medarbetarna finns det över 5 000 experter anknyta till standardiseringsarbetet. Finansiering av SIS verksamhet kommer från försäljning, projekt och medlemsavgifter samt stadsanslag. Ett standardiseringsprojekt finansieras av deltagande företag, organisationer, myndigheter och andra intressenter via särskilda projektavgifter. Till detta kommer statliga anslag som är relaterade till deltagarnas avgifter.⁹

De intervjuades åsikter om SIS som förvaltande organ är att det är positivt med en existerande organisation som delvis drivs av statliga anslag. Branschen har också ett starkt förtroende för SIS med avseende på standarder inom kvalitet och miljö. Dock påpekas att SIS inte är en organisation som är uppbyggd för en dialog med branschen.

8.2.2 Trafikverket

Trafikverket ansvarar för långsiktig planering av transportsystemet för vägtrafik, järnvägstrafik, sjöfart och luftfart samt för byggande, drift och underhåll av de statliga vägarna och järnvägarna. Trafikverket har cirka 6 500 medarbetare och verksamheten finansieras av statliga anslag, men även av avgifter och intäkter från uppdragsverksamhet.

Trafikverket är en stor beställare i anläggningsbranschen och hanterar årligen cirka 30 miljarder kronor i kontrakt inom investering och underhåll. Trafikverkets nya roll som mer renodlad beställare är tänkt att skapa förutsättningar för en ökad innovations- och produktivitetsgrad i anläggningsbranschen. Det viktigaste arbetsverktyget är kontraktformerna med de olika leverantörerna.¹⁰

Vid intervjuerna var det flera av aktörerna som betonade vikten av att den förvaltande organisationen måste ha kunskap om området varför flera aktörer lyfte Trafikverket som lämplig organisation. Man ansåg även det positivt att Trafikverket har finansiella resurser. Dock påpekades att Trafikverket är potentiell användare och beställare av certifiering och att det då inte är lämpligt att de även utvecklar och hanterar systemet.

8.2.3 Miljöstyrningsrådet

Miljöstyrningsrådet är regeringens expertorgan inom miljöanpassad och annan hållbar upphandling. Bolaget som bildades 1995 och som ägs gemensamt av stat och näringsliv genom Miljödepartementet, Svenskt Näringsliv och Sveriges Kommuner och Landsting med staten som huvudägare (85%).

Verksamhet ska underlätta för organisationer i såväl privat som offentlig sektor att införa och vidareutveckla ett systematiskt och frivilligt arbete för en hållbar utveckling. I arbetet ingår att informera och utbilda, samt att utveckla Miljöstyrningsrådets upphandlingskriterier som innehåller miljökrav och sociala krav. Samarbeten sker i många nationella och internationella projekt.

Ett av Miljöstyrningsrådets viktigaste uppdrag är att vara en öppen och neutral plattform för olika samhällsaktörer. Alla aktörer ska gemensamt kunna diskutera och agera för att lösa stora, angelägna miljöfrågor. Miljöstyrningsrådets arbetsform karakteriseras av samverkan med att stort antal intressenter från såväl den offentliga sektorn och det privata näringslivet som forskningsorganisationer, miljöorganisationer och

⁹ www.sis.se

¹⁰ www.trafikverket.se

konsulter. De förslag som utarbetas förankras bland alla som deltar i processen för att få acceptans för de frivilliga verktyg som Miljöstyrningsrådet tillhandahåller.¹¹

8.2.4 Sweden Green Building Council (SGBC)

SGBC är en ideell förening som ägs av sina medlemmar, öppen för alla företag och organisationer inom den svenska bygg- och fastighetssektorn. Föreningen verkar för grönt byggande samt för att utveckla och påverka miljö- och hållbarhetsarbetet i branschen. SGBC grundades i juni 2009 av tretton svenska företag och organisationer och är sedan 2011 fullvärdig medlem i den internationella paraplyorganisationen World Green Building Council (World GBC).

Reglerna för bildandet av ett Green Building Council har ställts upp av den internationella alliansen World Green Building Council (World GBC). Paraplyorganisationens syfte är att assistera nationella Green Building Councils i deras uppstart och vidareutveckling. Ett Green Building Council ska enligt riktlinjerna från moderorganisationen:

- Vara en icke vinstdrivande organisation utan privat ägande
- Vara konsensusbaserade
- Ha representanter från alla branscher inom den byggda miljön
- Präglas av transparens

SGBC har pekat ut fyra certifieringssystem som är mest användbara för byggnader i Sverige: Miljöbyggnad, EU GreenBuilding, BREEAM och LEED. SGBC hanterar Miljöbyggnad, EU GreenBuilding och den svenska versionen av BREEAM. Vidare så arbetar de med anpassningar av LEED till svenska förhållanden, se kapitel 8.2.4.1 nedan.

Positivt med att använda SGBC är samordningsbitar med miljöklassningssystem för fastigheter och stadsdelar då det anses underlätta för branschen att de olika systemen hanteras av samma organisation och då byggnadssidan och anläggningssidan kan dra erfarenheter av varandra. Man ser även att det finns synergieffekter av att arbeta med båda frågorna i samma organisation. Man ser också positivt i att SGBC redan idag har ett etablerat kontaktnät och arbetssätt som kan nyttjas, samt att de "tjuvåker" på en internationell organisation.

Då opartiskhet och neutralitet framkom som en viktig faktor vid intervjuerna ser man en fördel med att SGBC är medlemsstyrt och att SGBC kan anses vara en neutral part.

Farhågor framförs om att SGBC idag saknar kunskap om anläggningsprojekt och representationen i organisationen från kommuner ifrågasätts. Många aktörer framför att SGBC bör tillsätta en undergrupp för anläggningssidan, och ta in kompetens inom området, då man idag anser att detta saknas. Man ser även en nackdel i att SGBC idag är överbelastade – resurser krävs för att det ska fungera att hantera ännu ett system i en ny bransch.

8.2.4.1 SGBCs arbete med LEED

SGBC arbetar även med anpassningar av LEED till svenska förhållanden, så kallade ACPs (Alternative Compliance Paths). Det finns tre arbetsgrupper inom SGBC för anpassning av LEED:

- **Energi** – Den huvudsakliga uppgiften är att implementera District Energy Guidance-dokumentet som förhandlats fram av USGBC. Nyligen publicerade arbetsgruppen dokumentet "Treatment of Scandinavian District Energy Systems" som kommer att användas för bedömning av fjärrvärmeanvändning i LEED i hela Europa.
- **Pilot Credits** – LEED:s Pilot Credit-process finns för att tillåta utvecklingen av nya poäng för frågor om gröna byggnader som ännu inte tas upp i LEED. Den här gruppen arbetar med att ta fram ett antal nya poäng som SGBC kommer att lägga fram som nya LEED Pilot Credits för USGBC.
- **LEED Support** – Arbetsgruppen för LEED-support undersöker de svenska LEED-användarnas behov genom utvecklingen av ett online-baserat resursnätverk. De LEED-specifika resurserna kommer att vara en

¹¹ www.msr.se

del av ett större ramverk för byggnadscertifieringssystem som också kommer att hjälpa de som använder Miljöbyggnad, BREEAM och GreenBuilding.

Arbetsgrupperna leds av LEED kommittén och består av deltagare med specifik kunskap om det aktuella ämnet samt erfarenhet av LEED. Förfrågan om deltagande i arbetsgrupperna annonserades via SGBC där alla intresserade personer uppmanades att ansöka.

Deltagandet i grupperna pågår under ett helt år, från november 2012 till november 2013, och är på volontärsbasis, utan någon kostnad för att gå med i gruppen. Tiden som måste avsättas beräknas vara mellan två till fyra timmar per månad, inklusive ett möte en gång i månaden och tid för att gå igenom material före möten.¹²

¹² www.sgbc.se

9 Resultat hållbarhetscertifiering av anläggningsprojekt

Syftet med denna del av projektet var att utreda om ett certifieringssystem för anläggningsprojekt kan implementeras hos SGBC, hur en sådan implementering bör gå till, hur internationella system, tex CEEQUAL, kan anpassas till svenska förhållanden samt ta fram en plan för denna anpassning.

Genom omvärldsanalys och genomförd intervjustudie har nedanstående alternativ för hur den svenska anläggningsbranschen kan arbeta med hållbarhetscertifiering av anläggningsprojekt identifierats:

Alternativ	Positivt	Negativt
Använda CEEQUAL International	CEEQUAL International används redan idag av branschen. Etablerat system. Se vidare kapitel 7.4.	Ingen anpassning till svenska förhållanden. Se vidare kapitel 7.4.
Ett nytt svenskt system, dvs utveckling av ett unikt svenskt system.	Vi skulle få ett system på svenska och helt anpassat till svenska förhållanden.	Stora finansiella och personella resurser krävs vid framtagandet av systemet En organisation för uppdatering och förvaltning av systemet krävs
Skapa ett CEEQUAL-SE, dvs anpassa CEEQUAL International till svenska förhållanden och skapa en specifik svenskanpassad manual.	Vi får en välanpassad manual och kan dra fördel av det arbete som görs och har gjorts av CEEQUAL Ltd.	Beroende på graden av anpassning kan detta komma att kräva en stor initial insats samt en förvaltande/ägande organisation som löpande uppdaterar systemet. Möjlighet till jämförelse/marknadsföring av projekt internationellt samt kravställning avseende CEEQUAL International skulle delvis gå förlorad.
Anpassning av alternativt certifieringssystem – dvs anpassning av något av de system som identifierats i omvärldsanalysen.	Mångfalden av system på den svenska marknaden skulle öka då detta skulle medföra introduktion av ytterligare system utöver CEEQUAL som används redan idag.	Kan komma att kräva stor initial insats samt stora löpande resurser.

9.1 Projektgruppens rekommendation

Projektgruppen rekommenderar inget av ovanstående alternativ utan rekommenderar istället att en arbetsgrupp med syftet att öka hållbarheten i anläggningsbranschen bildas. Denna rekommendation grundar sig på den intervjustudie som genomförts och projektgruppens tidigare erfarenheter. Avgörande för detta alternativ är bland annat följande faktorer:

- Branschen upplever att det finns frågor att lösa gemensamt som skulle underlätta processen vid certifiering.
- Branschen upplever att det i dagsläget är för tidigt för att låsa fast sig vid ett specifikt system, med avseende på den snabba utveckling och de många olika initiativ inom detta område som idag finns runt om i världen.
- En arbetsgrupp som vidare utreder frågan om att anpassa CEEQUAL eller något annat system utgör en bred bas och innebär en förankring i branschen av de eventuella beslut om anpassning som tas.
- Branschens önskemål om att ett redan existerande system bör användas
- En arbetsgrupp med bred representation ger goda förutsättningar för dialog och samverkan inom branschen

Arbetsgruppen bör syfta till att fungera som en plattform för ökad hållbarhet i anläggningsbranschen och föreslås ha namnet HCA – som en förkortning av HållbarhetsCertifiering av Anläggningsprojekt.

Projektgruppen föreslår att HCA utgör bas för beslut om vilket eller vilka system som eventuellt ska anpassas till svenska förhållanden samt vilken grad av anpassning som bör ske. Detta med bakgrund av att det vid intervjustudierna framkom att man idag inte vill låsa fast sig vid ett system genom att ta beslut om anpassning.

Genom denna rekommendation är ett av projektets delsyften; att ta fram en plan för genomförandet av anpassning, inte längre aktuell.

9.2 Administrering av HCA

Av de förslag som framkom vid intervjustudien anser projektgruppen att SGBC är den organisation som bäst lever upp till branschens förväntningar och önskemål avseende hantering av hållbarhetscertifiering och föreslås därför vara den organisation som administrerar HCA.

SGBC anses lämpligast framförallt med avseende på:

- Dialog, delaktighet, samverkan - SGBC arbetar redan idag med dialog och samverkan med branschen avseende hållbarhetscertifiering av stadsdelar, miljöklassning av byggnader etc.
- Neutralitet och oberoende – SGBC är en medlemsstyrd organisation
- Branschöverskridande samarbete – SGBC arbetar idag med ett flertal miljöklassningssystem för fastigheter (Miljöbyggnad, Green Building, BREEAM och LEED). Den erfarenhet och det kontaktnät som därigenom upparbetats kan tillvaratas i arbetet med hållbarhetsklassning av anläggningsprojekt.
- För de aktörer som arbetar med miljö- eller hållbarhetsklassning av både fastigheter och anläggningsprojekt underlättas arbetet av att en och samma organisation hanterar klassningen. SGBC bör även kunna tillvarata synergieffekter mellan de olika systemen.
- Internationell koppling – SGBC är medlem i World GBC vilket förväntas kunna bidra till en internationell utblick och erfarenhetsinhämning från andra länders arbete med hållbarhet.

HCA föreslås därför vara en undergrupp till Sweden Green Building Council (SGBC) i likhet med de arbetsgrupper och den kommitté som finns inom SGBC för arbete med LEED.

Genom bildandet av HCA kommer anläggningsbranschen behöva vara representerad i SGBCs styrelse, kommittéer och arbetsgrupper och SGBCs anläggningskompetens kommer att behöva säkerställas.

Vid intervjustudien framkom SIS och Trafikverket som förslag i ungefär lika stort antal som SGBC. Dessa alternativ har övervägts men valts bort. Trafikverket är en potentiell användare av systemet, varför det inte är

lämpligt att då även administrera det. SIS är specialiserade på nationella och internationella standarder, vilket i dagsläget inte är syftet med HCAs arbete. SGBCs existerande nätverk och arbete med certifieringssystem medförde att de i jämförelse med SIS ansågs lämpligare för uppgiften.

9.3 HCA's uppdrag och organisation

HCAs uppdrag bör vara att arbeta för en ökad hållbarhet i den svenska anläggningsbranschen samt främja hållbarhetsklassning av anläggningsprojekt.

Förslag på uppdrag för HCA specificeras nedan:

- HCA bör löpande bevaka marknaden och eventuella kommande behov av svenskanpassning av certifieringssystem.
- HCA bör utgöra en bas för framtida beslut om en eventuell anpassning av certifieringssystem och bör därför på ett strukturerat sätt samla på sig erfarenheter och kunskap.
- HCA bör utreda vilka kostnader och vilken arbetsinsats som krävs för en eventuell anpassning av valt certifieringssystem. HCA bör även undersöka vad branschen är beredd att betala samt finansieringsmöjligheter för anpassningsarbetet samt för drift och uppdatering (inkl rådgivning).
- HCAs verksamhet och inriktning bör utvecklas utifrån den erfarenhet och den kunskap som byggs upp i gruppen och inom branschen samt utifrån hur omvärlden förändras.
- Verka för en ökad efterfrågan på hållbarhetscertifierade projekt från beställarsidan
- CEEQUAL International är det system som används i Sverige idag för infrastruktur och anläggningsprojekt. CEEQUAL International är fullt utvecklat, kan direkt appliceras på svenska projekt och har ett brett användningsområde. Med denna bakgrund anser projektgruppen att det certifieringssystem HCA bör fokusera på i dagsläget är CEEQUAL International, men i framtiden bör även andra på marknaden existerande system bli aktuella att på liknande sätt utredas för möjlig användning i Sverige. Frågor som är viktiga att arbeta med i nuläget för att underlätta användandet av CEEQUAL International är:
 - Säkerställande att en svensk version av manualen finns tillgänglig för anläggningsbranschen. Önskvärt att den översatta manualen är godkänd av CEEQUAL Ltd som en gällande manual.
 - Tillhandahållande av en i Sverige gällande och inom branschen överrenskommen viktning av systemet samt säkerställande att denna viktning är i relation till svensk praxis och lagstiftning. Viktningen bör gälla som norm när CEEQUAL används i Sverige. Det bör även utredas om behov finns av viktning för olika regioner i Sverige (subarktiskt klimat etc).
 - Tolkning av de frågor i CEEQUAL International som uppfattas som oklara gentemot den svenska anläggningsbranschen. Tolkningen bör bekräftas av CEEQUAL Ltd.
 - Aktiviteter för att underlätta för branschen i de punkter där det krävs extra stora insatser för att leva upp till kraven i CEEQUAL International.
 - Agera som den svenska anläggningsbranschens röst i dialog med CEEQUAL Ltd och utgöra en instans som omhändertar svenska intressen. Exempelvis diskutera behov av höjning av kravnivån i CEEQUAL International samt viktning i förhållande till hållbarhetsnytta.
 - Samordna utbildningar och nätverk för svenska assessorer och verifierare.

HCA bör representeras av hela anläggningsbranschens spektra. HCAs mandat och ramar bör vara tydligt uppsatta och organisationen bör präglas av transparens. HCA föreslås, i likhet med SGBC's arbete med LEED, ledas av en kommitté som utgörs av personer med god kompetens och erfarenhet inom området. Arbetet i HCA föreslås ske i ett antal arbetsgrupper. Hur arbetet organiseras bör dock utvecklas av den kommitté som tillsätts.

Utifrån genomförda intervjuer föreslås nedan ett antal arbetsgrupper och uppdrag för respektive arbetsgrupp:

Branschens delaktighet

- Främja delaktighet av så många olika aktörer inom anläggningsbranschen som möjligt
- Stimulera erfarenhetsöverföring och transparens inom branschen
- Förankring i branschen
- Workshops kring olika fokusområden
- Prisutdelning - samverkan med byggbranschens liknande initiativ

Ökad hållbarhetsprestanda

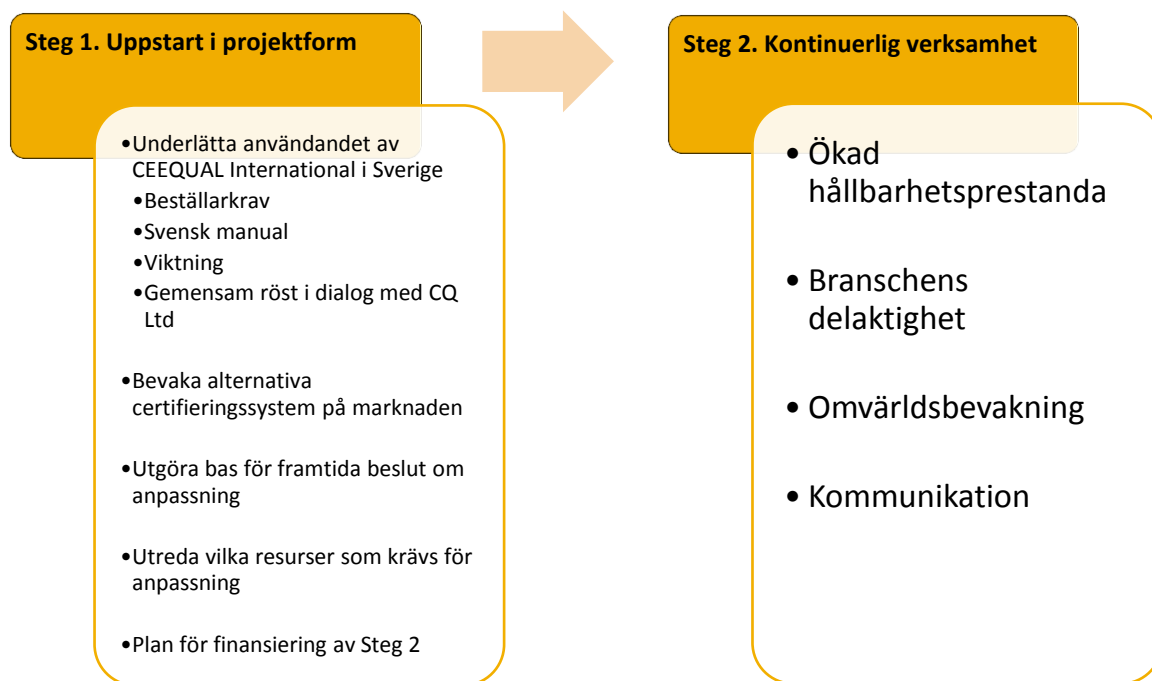
- Verka för att branschen väljer åtgärder som ökar projektets hållbarhetsprestanda
- Uppmuntra branschen att använda certifieringssystem i tidiga skeden
- Identifiera områden där branschen ser stor förbättringspotential . Fokusera på att finna bra "spjutspetslösningar" inom dessa områden.
- Främja nytänkande och användandet av bästa möjliga teknik
- Eftersträva en smidig arbetsprocess vid certifiering, dvs att de resurser som krävs i varje projekt avseende administration/byråkrati minimeras
- Utveckla verktyg för kravställning utifrån krav i existerande certifieringssystem för de projekt som vill ställa skarpa krav men inte genomföra en certifiering.
- Underlätta användandet av certifieringssystem för byggnader och anläggning i samma projekt, tex avseende kompletterande krav, termer, överlapp etc.
- Verka för att certifieringssystem används som styrmedel utifrån en beställarroll

Kommunikation och omvärldsbevakning

- Kommunicera HCAs arbete inom branschen
- Hantera resultatet av SUNRA och andra utvecklingsprojekt
- Bevaka nya/alternativa certifieringssystem på marknaden

9.4 Bildandet av HCA

Uppbyggnaden av HCA bör ske stegvis och börja i liten skala i projektform. Se steg 1 och 2 nedan:

Förslagsvis bidrar de branschaktörer som vill vara med att forma HCA ekonomiskt samt att motfinansiering söks t.ex från SBUF för arbetet med att starta upp och dra upp ramar, riktlinjer, tillsätta kommitté och arbetsgrupper samt lösa den långsiktiga finansieringen.

Vid bildandet av HCA bör mycket kraft läggas på förankring i branschen av HCAs uppdrag, mandat och representation. Ett första steg i förankringsprocessen har redan genomförts vid ett seminarium som hölls på FIA-dagen 12 mars 2013 där SGBC bjöd in till ett första arbetsgruppsmöte för att påbörja bildandet av HCA.

9.5 Finansieringslösningar

Som nämnts ovan föreslås uppstarten av HCA ske i projektform och finansieras av de intresserade aktörerna samt med någon form av motfinansiering. En av de viktigaste uppgifterna för HCA i uppstartsfasen blir sedan att utforma en lämplig modell för långsiktig, löpande finansiering av HCA. Detta kommer att ske i dialog med SGBC, som har erfarenhet av många olika varianter av finansieringslösningar sedan tidigare och det finns även andra initiativ till branschplattformar att dra lärdom av.

9.6 CEEQUAL Ltd och Sweden Green Building Council

Under projektets gång har kontakter tagits med både CEEQUAL Ltd och med SGBC.

CEEQUAL Ltd ser positivitet på arbetet med detta projekt och har tankar kring hur HCA kan samverka med CEEQUAL Ltd. Framförallt med avseende på översättning och säkerställande av CEEQUAL-manualen, dialog mellan HCA och CEEQUAL Ltd, eventuell licensiering och utveckling av CEEQUAL-SE, utbildning av assessorer, verifiering och ratificering av projekt. Vidare arbete med denna samverkan bör dock utarbetas inom ramen för HCA.

SGBC ställer sig positiva till att administrera HCA och har tagit initiativ till ett första startmöte för detta. SGBC's styrelse har tagit beslut om att hantera även certifieringssystem för anläggning; under förutsättning att det finns ett intresse för detta hos organisationens medlemmar och i anläggningsbranschen i övrigt, samt att finansieringen går att lösa.

9.7 Kopplingar till projektet Hållbarhetscertifiering av stadsdelar

Likheterna mellan projektet Hållbarhetscertifiering av stadsdelar (HCS) och SBUF-projektet Hållbar utveckling av anläggningsbranschen är stora, då samverkan, dialog med branschen samt samarbetet med SGBC är viktiga delar i båda projekten. Behovet av att finna finansieringslösningar finns hos båda organisationerna. HCS projektet har lagt ner mycket tid och resurser på en dialog och förankring med branschen inför rekommendationerna till SGBC, något som kan jämföras med det arbete som föreslås ske inom HCA.

Skiljer sig åt gör bland annat angreppssättet; där HCS har givit konkreta förslag på en anpassning föreslår SBUF-projektet ett branschsamarbete som i sig utgör beslutsunderlag för beslut om anpassning eller framtagande av ett unikt svenskt system. SBUF-projektets rekommendationer innebär heller inte att SGBC får en roll som certifierande organisation, vilket de enligt HCSs förslag i förlängningen kommer bli för det svenskanpassade BREEAM for Communities.

Om HCSs rekommendationer till SGBC omsätts i handling, finns många samarbetsmöjligheter och paralleller med den organisations som byggs upp för detta och det arbete som föreslås ske inom HCA. Att arbetet med att finna branschsamarbete för hållbarhetscertifiering av stadsdelar och för anläggning sker samtidigt är gynnsamt för det arbete som nu måste bedrivas inom SGBC. Delar av arbetet bör kunna samordnas avseende tex finansieringslösningar, internationellt samarbete, samverkan med branschen samt intresseskapande insatser såsom återkommande tävling/gala och kommunikation.

10 Hur går vi vidare?

Detta projekt har visat att det finns ett stort engagemang och intresse för att samverka inom anläggningsbranschen för att främja arbetsätt för en hållbar utveckling. Framför allt när det gäller användande av system för hållbarhetscertifiering. Det är viktigt att ta tillvara det driv som finns i branschen just nu och ta nästa steg för att förverkliga branschsamarbetet omgående. Denna studie har visat att bildandet av en samverkansgrupp/kommitté inom ramen för SGBC, är den form branschen föredrar.

SGBC har accepterat branschens önskemål och tagit initiativ till ett första arbetsgruppsmöte där alla aktörer som är intresserade av att medverka till att forma samverkan inom HCA är välkomna att delta. Förhoppningsvis kan det första arbetsgruppsmötet hållas under våren 2013. Vid det arbetsmötet är följande frågor viktiga att avhandla:

- Prioritering av de viktigaste uppgifterna för HCA under en uppstartsfas i projektform.
- Bedömning av den arbetsinsats som de prioriterade uppgifterna bedöms kräva.
- Utformning av ett förslag till i vilken omfattning deltagarna bör bidra med egen tid eller pengar, samt var motfinansiering kan sökas för att få tillräcklig finansiering för att genomföra uppstarten.
- Former för samarbetet i gruppen samt fördelning av arbetsuppgifter.
- Former för samverkan med SGBC, ev. nominering av representant till SGBCs styrelse.

Formerna och finansieringen av HCA i ett långsiktigt perspektiv är något som kommer att styras av vilka aktörer som engagerar sig i HCA och vilka prioriteringar som görs. Erfarenheterna från bl. a. hanteringen av LEED och system för hållbarhetscertifiering av stadsdelar kommer att vara viktiga att ta hänsyn till i det arbetet.

11 Litteraturförteckning

- Beslutsunderlag till Sweden Green Building Council; Rekommendationer avseende utveckling och användning av hållbarhetscertifieringssystem för stadsdelar i Sverige. 2012-12-13.
- Omvärldsanalys – en hållbarhetsklassning av infrastruktur, WSP Environmental 2011-08-09
- www.breeam.org
- www.ceequal.com
- www.greenroads.org
- www.msr.se
- www.sgbc.se
- www.sis.se
- www.sunraproject.eu
- www.sustainableinfrastructure.org
- www.usgbc.org/leed
- www.trafikverket.se
- www1.deutschebahn.com/ecm2-susstation/start/

Bilaga 1. Intervjuade aktörer

- Sveriges Kommuner och Landsting
- Kiruna Kommun – Stadsomvandlingen
- Nynäshamns Kommun
- Stockholms Stad
- Göteborgs Stad
- Stockholms Hamnar
- Blomqvist och Tham AB
- Sweco Sverige AB
- VTI – Statens väg och transportforskningsinstitut
- Sveriges Byggindustrier
- Vindfyr
- JM Entreprenad
- Billfinger Berger
- NCC
- PEAB
- Skanska
- Trafikverket
- SL – Stockholms Lokaltrafik
- Statkraft Fjärrvärme
- Sweden Green Building Council
- CEEQUAL Ltd

Bilaga 2. Intervjufrågor

- Namn och funktion
- Hur ser du på hållbarhets/miljö certifiering av anläggningsprojekt?
- Har du/ni egna erfarenheter av certifiering av anläggningsprojekt?
- Vilka fördelar ser du med certifiering av anläggningsprojekt?
- Vilka nackdelar ser du med certifiering av anläggningsprojekt?
- Vilka områden bör täckas in av en certifiering?
- Vad är de viktigaste egenskaperna hos ett svenskt hållbarhetscertifieringssystem? Metod, poängsättning, utvärdering etc
- Känner du till CEEQUAL?
- Vilka andra system känner du till?
- Vilka fördelar ser du med CEEQUAL?
- Vilka nackdelar ser du med CEEQUAL?
- Vilka fördelar ser du med eventuella alternativa system?
- Vilka nackdelar ser du med eventuella alternativa system?
- Vilket system skulle du föreslå för Sverige?
- Hur skulle detta fungera/hanteras? Behövs ett förvaltande organ?
- Vilka möjliga förvaltare av systemet kan du komma på?
- Bostadssektorns system förvaltas av SGBC. Skulle SGBC kunna vara ett alternativ även för anläggningssidan?
- Vilka fördelar ser du med att använda SGBC som förvaltare av det svenska systemet??
- Vilka nackdelar ser du med att använda SGBC som förvaltare av det svenska systemet?
- På vilket sätt ser du att aktörer i branschen bör vara delaktiga i förvaltningen av systemet?
- Övriga synpunkter/kommentarer

Bilaga 3. Sammanställning av omvärldsanalys

	USA			Storbritannien		Australien	Nederländerna	Europa	
	GreenRoads	Envision	LEED Neighbourhood Development	CEEQUAL	BREEAM Communities	IS Rating Scheme	BREEAM Infrastructure	Susstation	SUNRA
Typ av projekt	Väg	Infrastruktur	Stadsdelar	Anläggning & infrastruktur	Stadsdelar	Infrastruktur	Infrastruktur	Stationer	Väg
Typ av system	Tredje parts certifiering	Tredje parts certifiering	Tredje parts certifiering	Tredje parts certifiering	Tredje parts certifiering	Tredje parts certifiering	Tredje parts certifiering	Egen-bedömning	Ramverk
Status	Fullt utvecklat och i användning	Delvis utvecklat	Fullt utvecklat och i användning	Fullt utvecklat och i användning	Fullt utvecklat och i användning	Fullt utvecklat	Delvis utvecklat	Fullt utvecklat	Pågår
Internationell version	Nej, pilotprojekt pågår	Nej	Nej	Ja, internationell manual finns	Svensk manual är under utveckling	Nej	Nej	Utvecklas för användning i Europa	Utvecklas för användning i Europa
Omfattning	Projektkrav Miljö & vatten Tillgänglighet & jämställdhet Byggaktiviteter Material & resurser Beläggning Projektspecifikt	Livskvalitet Ledarskap Resursfördelning Naturmiljö Klimat och risk	Smarta platser & förbindelser Grannskapets mönster & design Grön infrastruktur & gröna byggnader Innovations & design process Regionalt prioriterade poäng	Projektstrategi Projektledning Människor & Samhälle Markanvändning & Landskap Kulturhistorisk miljö Ekologi & Biologisk mångfald Vattenmiljö Fysiska resurser Transport	Styrning Socialt och ekonomiskt välbefinnande Resurser & energi Markanvändning & ekologi Transport & rörelse	Projektleddning & styrning Resurs-användning Utsläpp, föroreningar & avfall Ekologi Människor & plats Innovation	Styrning Energi Vatten Jord Material Mark-användning & Ekologi Lokala miljöns karaktär Livskvalitet Hållbar användning av infrastruktur	Energi Miljö Hälsa Användar-vänlighet Framtida värde	
Betyg	Brons, Silver, Guld och Evergreen	Acknowledge of Merit, Silver, Gold och Platinum	Certifierad, Silver, Guld och Platina	Pass, Good, Very Good och Excellent	Pass, Good, Very Good, Excellent och Outstanding	Good, Excellent eller Leading			

